

הלכות לולב סימן תרסב תרסג

באר הגולה

תרסב סדר תפלת יום שני של סכות, ובו ג' סעיפים:

א ספקתה תפלתה
ב ספקתה תפלתה
ג ספקתה תפלתה
ד ספקתה תפלתה
ה ספקתה תפלתה
ו ספקתה תפלתה
ז ספקתה תפלתה
ח ספקתה תפלתה
ט ספקתה תפלתה
י ספקתה תפלתה

א **ביום שני מקורף על נטילת לולב (א) וכן בקל שאר ימים: ב (ב) באינו מקורף זמן ביום שני על הלולב (ג) אלא אם כן חל יום ראשון בשבת: ג מוציאים שני ספרים וקורין פתח פשוט שנקראו (ד) אתמול, ומפטיר במילים (ה) 'ויקהלו' עד 'בהוציא אתם מארץ מצרים':**

תרסג סדר תפלת חל המועד, ובו ג' סעיפים:

א משנה גולה כ"א
ב שם ל"א ג פקא
ג דאמרן אמר כ"א
ד י"א ויב"ו שפ"ט
ה ר"ר והר"א בשם
ו א"ר ד ב"ר י"א
ז ע"פ ר"י ב"ר ר"ז

א (ה) **בחל-המועד מוציאים ספר-תורה וקורין בו (א) ארבעה בקרבנות התג שפפרשת סיני. כיום הראשון של חל-המועד קורא כהן 'וביום השני' ולוי 'וביום השלישי' (ב) וישאל חזן וקורא 'וביום השלישי'. והרביעי קורא (ג) (ג) ספקא דיומא 'וביום השני' 'וביום השלישי'. ועל הרף זה קורין בשאר ימים. הגה ניש אומרים ששנים (ד) הראשונים קורין בספקא דיומא והשלישי קורא ביום המוקד והרביעי חזן וקורא (ה) כל ספקא דיומא דהינו מה שנקראו שנים הראשונים, וכן אנו ג"הגים. וביום השביעי הנה קורא 'ביום השלישי', לוי 'ביום השלישי', ישראל 'ביום השלישי'. וביום השביעי, וכן אנו נוהגין (רש"י בשם רובחזי ומהר"י ומנהיגים). 'ובאריך-ישאל שאין שם ספקא דיומא אין קורין בכל יום אלא קרבן היום בלבד, כי ביום שני הוא ראשון לחלו של מועד קורא כהן 'וביום השני', והשלישי העולים אחריו חזורים וקורין אותה פדשה עצמה, ועל הרף זה בקל יום משאר הימים: ב השבת של חלו של מועד**

באר היטב

א ספקתה תפלתה
ב ספקתה תפלתה
ג ספקתה תפלתה
ד ספקתה תפלתה
ה ספקתה תפלתה
ו ספקתה תפלתה
ז ספקתה תפלתה
ח ספקתה תפלתה
ט ספקתה תפלתה
י ספקתה תפלתה

ב (ה) בחל-המועד. בהפלת מוסף אומר בין יום שני ליום השלישי ומנתתם וגו', לברש. סדר השבעות, בשני י"ט למען אספך אבן שתיה, וכתח"ל אצרך שו"ע אל למשעות ארון המושב, וקשבת אם גפירה, ואם חל יום א' דסכות בשבת אומר ביום

משנה ברורה

א ספקתה תפלתה
ב ספקתה תפלתה
ג ספקתה תפלתה
ד ספקתה תפלתה
ה ספקתה תפלתה
ו ספקתה תפלתה
ז ספקתה תפלתה
ח ספקתה תפלתה
ט ספקתה תפלתה
י ספקתה תפלתה

(ד) ומכל מקום אם פטה בעלי-בתים אוכלין כספה אחת, לא יהיו חלוקין במנהגם כזה. חסידים ואנשי-מצפה עושים לזכר שמחת בית השואבה, להיות נעורים כלילות של חל-המועד סכות ולהקרות בזמירות וישבחים, ומרבים גרות פסקה כלילות אלה, גם בהקרה כתי-מנחות נהגו להקרות בגרות בהפלת ערבית דחל-המועד פתח הנה. וסוד ושרש העבודה, עין שם שהאר"י בנה: א (א) **וכן בקל שאר ימים. דאף-על-גב דכל הימים חייב מן יום הראשון הוא רק מקורבן, וכן למקדש שהיה המצוה לשמח שם במצוה ההיא כל שבעת הימים, אפילו הכי שיה לברך עליה ולומר 'וצננו', מהכתוב 'ולא תסור מפל הדברים אשר יצוה לך וגו'': ב (ב) **אינו ככרף זמן ביום שני. דמפיה-פפשה צא (ה) פמה שאמר ביום ראשון זמן אף אם הוא חל, דלא גרע ממה שאמר זמן (ג) בשעת עשיית הלולב היצא. ולא נמי לקדוש שאמר כליל שני זמן, שאותו הוא בשביל היום ולא בשביל הספה. (ג) והאף-על-גב דנבי שופר מנהגנו לומר זמן אפילו ביום שני, שאני התם דלפעמים עקר הקרשה הוא ביום שני, כמו שכתוב שם בסימן תר: (ג) **אלא אם כן חל יום ראשון בשבת. דאז צריך לקרף זמן בשני, שהוא פעם ראשון שנוטלי, כיון שלא אמרו בראשון. והוא הדין אם לא נטל (ד) הלולב עד יום השביעי, דמקורף זמן בשביעי [אחרונים]: ג (ד) **אתמול. אם התחיל במפסיר מן 'וביום השני', אף-על-פי שגמר וברך (ה) יחוד ויקרא מן ויבטשה עשור' בכרבה לפניה ולאחריה':********

שער העיון

א ספקתה תפלתה
ב ספקתה תפלתה
ג ספקתה תפלתה
ד ספקתה תפלתה
ה ספקתה תפלתה
ו ספקתה תפלתה
ז ספקתה תפלתה
ח ספקתה תפלתה
ט ספקתה תפלתה
י ספקתה תפלתה

(ד) פשוט: (ה) פוסקים: (ו) הנה בשעת אגדת הלולב: (א) ט"ז: (ד) פתח הפרי-מגדים, משמע הא נטל הלולב ביום א' ולא ברך. שוב אינו מקורף זמן כשנוטלו ביום ב' (ב) [פמ"ג במש"ב]. והקאמה לאו ראיה היא, הלפי שהשולחן-ארז' לא מניח אלא בחסר יום אחד שלא נטלו דמקורף זמן בשני, וקא משמע לן דהוא הדין חסר פשה ימים דמקורף זמן בשביעי, וכן איתא בלבוש במדא' בסימן תרמ"ד לענין לולב וזה לשונו: מי ששכח לברך 'שהקנינו' ביום א' וברך ימים אחרים באינו יום שצריך ובלבד שיברך בשעת הנטילה, וכן פתח הפרי-מגדים שם וזה לשונו: ואם לא ברך זמן ביום א' מקורף כל ד' סתי שיוכל, משמע מזה דאפילו נטלו ולא ברך, ובאמת אינו חומה זה לשאר עניני אכל דקניא לן בסימן רכ"ה דאינו מקורף אלא בתחלה כשראהו ולא כשהרגיל בו. דהבא כיון דמסקי לילות מימים דבלילה אין זמן נטילה, כל יומא הוא מצוה בפני עצמו, וצריך עיון: (ה) שער-אפרים: (ו) הגר"א: (ז) רש"י: (ח) דף-הסיים: (ד) אחרונים: (ה) מקד-אפרים בשם לביש:

הלכות לולב סימן תרסג תרסד

ערכית ושחרית ומנחה, מתפלל של שבת ואומר 'יעלה ויבוא' בעבודה, ובמוסף אומר 'אתה כתרנו', 'ומפני חטאינו', 'את יום המנוח הזה ואת יום הג הסבות הזה', וחותם 'מקדש השבת וישאל והומים': הגה ונהגין לומר (א) (ג) קהלת בשבת של חל-המועד או בשמיני-עצרת אם אקלע בשבת (מהרי"ל). (ז) וענין לעיל סימן תצ: ג מוציאין שני ספרים, 'באחד קורין 'ראה (ה) אתה אומר אלי', (ט) ומפטיר קורא בקרבנות של ספקא דיומא. (ז) (ז) ומפטיר ביהוקאל 'והיה (י) ביום בוא גוג':

תרסד סדר יום הושענא רבה, ובו י"א סעיפים:

א [*] ביום שביעי שהוא הושענא (א) רבה נהגים להרבות במזמורים (ב) כמו ביום-טוב. הגה (ג) ואין אומרים 'נשמת', ואומרים 'מזמור לתורה', ואומרים 'אין כמוך' 'שמע ישראל' וכו' (ד) כמו ביום-טוב. ואומרים קדיש שלאחר תפלת מוסף בגוון יום-טוב. ואין גיילין לעשות מלאכה (ה) של חל עד אחר יציאה מבית-הכנסת. ויש לומר (ג) פזמין 'זכר ברית' פלשו מילה בהושענא רבה, ואומרים אותו (ו) קדם 'אגא אגן חין' וכו'. כתבו הראשונים ז"ל, שיש סימן בצל (ג) הלקנה כליל הושענא רבה שיקרה לו או לקרוביו באוקה השנה. ויש מי שכתב שאין לנהגק בזה כדי שלא לתרע מזלה, גם כי רבים אינם מבינים הענין על פרוי, ויותר טוב להיות תמים ולא לחקר צחירות, בן נראה לי. ומרבים הקצת פגרות (ז) כמו ביום-הכפורים: הגה והמדרשקים נהגים (ז) לטבל עצמן (ח) קדם עלות השחר כמו בערב יום-הכפורים (מהרי"ם). ויש נהגים ללבש (ט) הקיטל כמו ביום-כפור א לפי שכתבו גדונים על המים. ונהגים להטיר בו אגודו של *לולב, (י) יומקפים שבע פעמים, ומרבים תהנונים על המים: ב (יא) ונוטלים ערבה ביום זה מלבד ערבה שבלולב, (יב) ואין מברכין עליה:

א מטנה ראשהה
ט"ו ב סדר והמדרש
בצק ג וישבת וסמן
לה פפת סדר ה,
פוש. ר שים וקה
בפת * (פוש,
מלמנה, וקה)
ג טנא דתן ואתו
יום היו מקפין בו
סנה כיה ד שם
במנה כיה ה טנא
הרבי אלקינר בר צדוק
ובב שם דברי רבא
בכאים הוא הקרי
יהושע בריליו, מה
שם הקרי ונחיש

באר היטב שערי תשובה

(ג) קהלת. עבדיט. ובאר פתב שניל לכה קלא שם ומקמת אכ"ט סימן תצ:
(ז) ומפטיר. עבדיט. וענין בפ"מ אם קרא רק ובים שני בטפסיר בשבת
ח"מ וגל וכו' וסוד וקרא ובים ששלישי קלא בקנה, וענין סימן קזו בא"ד סימן
י. וענין מ"ש א"י מנבים מלובלן סימן פה ימ"ש קמ"א סימן קל"ז סק"ו ומבאר
זה בחבורי שער-אש"ש שער ח בסדר קריאת תה"ט סבות. ע"ש:
[*] ביום שביעי. וכתב בק"א למח"ב בשם ספר מנחה אדמה שכתב בשם ש"ח ומלכים:
מי שמת לו בת חוד טנג המירו רבני והשלים עה"כ שגמול לקרא תקין ליל הושענא
רבה, ע"ש. וענין בא"ד שכתב: והשקמים בכתביו והוא אחר מה' השקמות ר"ה ויהי' והורר
פריים וט"י. וכתב בשם מנח"ל: ס"א ביו סבורים שיעלה עמוד השחר וישגו, שצנן הלקנה

משה ברוכה
למושעות, 'אם צנורה', והפיוט 'אדון המושע' נדחה. והשעם לזה
הסדר ענין ממתחית-השקל: ב (ז) וענין לעיל סימן תצ. שם
מבאר לענין אם יש לברך עליהם, וענין שם במשנה ברוכה סעיה-
קטן יט"ו: ג (ח) 'אתה אומר אלי'. שיש בה ענין סכה:
(ט) ומפטיר קורא וכו'. וחותם בהפטרה (ו) 'מקדש השבת
וישראל והומים', וכן מזכיר של סכות באמצע הכרחה כמו ביום-
טוב ראשון של סכות: [פמ"ג בסימן תצ]: (י) 'ביום בוא גוג'.
לפי שלעיתיד תהיה מלקמת גוג ומגוג בתשרי:
א (א) רבה. ונהגים (ב) וישאל להיות נעורים כליל ערבה. וכבר
נדפס הסדר: (ב) כמו ביום-טוב. לפי שכתב גדונין על המים
והוא גמר התחימה. ואומרים 'למנצח מזמור השמים מספרים'
וישאר מזמורים, וקדשת מוסף עצרצד' כמו ביום-טוב: (ג) ואין
אומרים 'נשמת' וכו'. אלא 'ישפכת', דבאמת הוא חל: (ד) כמו
ביום-טוב. ורצה לומר, בגוון של יום-טוב: (ה) של חל. ויש
מסידין מעצמן אפלו הכיס של מעות. ומה שגובין מעות אחרוג,
מפני שרב הקהל מחאספין בהושענא רבה ויש רוח לצדקה מזה
[פמ"ג]: (ו) קדם 'אגא אגן חין'. ויותר טוב לאמר קדם תהוה
'הפט לברית' [אחרונים]: (ז) כמו ביום-הכפורים. לפי שכתב
גדונין על המים, (ט) וכל חיי האדם גלוין במים, והפל הולך אחר

(ג) קהלת. עבדיט. ובאר פתב שניל לכה קלא שם ומקמת אכ"ט סימן תצ:
(ז) ומפטיר. עבדיט. וענין בפ"מ אם קרא רק ובים שני בטפסיר בשבת
ח"מ וגל וכו' וסוד וקרא ובים ששלישי קלא בקנה, וענין סימן קזו בא"ד סימן
י. וענין מ"ש א"י מנבים מלובלן סימן פה ימ"ש קמ"א סימן קל"ז סק"ו ומבאר
זה בחבורי שער-אש"ש שער ח בסדר קריאת תה"ט סבות. ע"ש:
[*] ביום שביעי. וכתב בק"א למח"ב בשם ספר מנחה אדמה שכתב בשם ש"ח ומלכים:
מי שמת לו בת חוד טנג המירו רבני והשלים עה"כ שגמול לקרא תקין ליל הושענא
רבה, ע"ש. וענין בא"ד שכתב: והשקמים בכתביו והוא אחר מה' השקמות ר"ה ויהי' והורר
פריים וט"י. וכתב בשם מנח"ל: ס"א ביו סבורים שיעלה עמוד השחר וישגו, שצנן הלקנה

משה ברוכה
למושעות, 'אם צנורה', והפיוט 'אדון המושע' נדחה. והשעם לזה
הסדר ענין ממתחית-השקל: ב (ז) וענין לעיל סימן תצ. שם
מבאר לענין אם יש לברך עליהם, וענין שם במשנה ברוכה סעיה-
קטן יט"ו: ג (ח) 'אתה אומר אלי'. שיש בה ענין סכה:
(ט) ומפטיר קורא וכו'. וחותם בהפטרה (ו) 'מקדש השבת
וישראל והומים', וכן מזכיר של סכות באמצע הכרחה כמו ביום-
טוב ראשון של סכות: [פמ"ג בסימן תצ]: (י) 'ביום בוא גוג'.
לפי שלעיתיד תהיה מלקמת גוג ומגוג בתשרי:
א (א) רבה. ונהגים (ב) וישאל להיות נעורים כליל ערבה. וכבר
נדפס הסדר: (ב) כמו ביום-טוב. לפי שכתב גדונין על המים
והוא גמר התחימה. ואומרים 'למנצח מזמור השמים מספרים'
וישאר מזמורים, וקדשת מוסף עצרצד' כמו ביום-טוב: (ג) ואין
אומרים 'נשמת' וכו'. אלא 'ישפכת', דבאמת הוא חל: (ד) כמו
ביום-טוב. ורצה לומר, בגוון של יום-טוב: (ה) של חל. ויש
מסידין מעצמן אפלו הכיס של מעות. ומה שגובין מעות אחרוג,
מפני שרב הקהל מחאספין בהושענא רבה ויש רוח לצדקה מזה
[פמ"ג]: (ו) קדם 'אגא אגן חין'. ויותר טוב לאמר קדם תהוה
'הפט לברית' [אחרונים]: (ז) כמו ביום-הכפורים. לפי שכתב
גדונין על המים, (ט) וכל חיי האדם גלוין במים, והפל הולך אחר

שער הציון

(1) גגן אבנהי וט"א. והשעם ענין לעיל סימן תצ במשנה ברוכה סעיה-קטן ט"ו. ונדע הק"א במעשה-רב שלא לומר רק 'מקדש השבת' בלבד. ובנדאי לרדה אין מזכיר גם
מן של סכות באמצע: (ב) שבלילקט. וכתביו הפגון-אברהם: (ג) ט"ו: (ד) אחרים: (ז) מגן אברהם, וכן הסכים הגר"א בכאוי: (ח) גמרא: (י) לשון הרמב"ם. ולרדה
הקפה היתה פולילב לבד בכל יום פעם אחת וביום זה ד' פעמים. ונדע רש"י דלא היתה הקפה בפולילב כלל, אלא המהמלה לקשה שילוחי בית-דין מביאין הערבות היו העם
נוטלין אותה כדי ומנענעים ואחר-כך מקיפין כם הכהנים את הסוכה בגוליתים ואחר-כך וזקפין אותן בצדי המזבחה, ובכל יום היתה הקפה שכתב פעם אחת וביום זה ד'
פעמים: (י) ט"ו. ועוד טעם ענין בבית-יוסף, ששפי שאף בזמן הפקדש הזה יום זה מחד לערכה יותר משאר התמים, שאפלו שבת תה דוחה, ענין שם: (ט) גמרא: (ט) רש"י:
מרגוב: 1 בגד עליון לבן.

הלכות לולב סימן תרסב תרסג

ביאורים ומוספים

סימן תרסב סדר תפילת חל המועד

[משניב ס"ק ב]

עין שם שהצריך פנה³.

3) והוסיף (שם) שער האיתון פי"ד) ובל מי שעושה כן לזכר שמחת בית השואבה שבמקדש, אשרי חלקו, ואף אם עושה כן ביחיד, ויהא חלקי עמו. ובסידור בית יעקב (ליעביץ עמי) שנה דיני יום שני (אות ד) כתב, שכל המונע עצמו משמחה זו, ראוי הוא להפריע ממנו, וכל החולק כבוד לעצמו ומחכבד בעיניו במקומות אלו, חוטא ושוטה. [וכמו שכתב הרמב"ם (פי"ח מלולב ה"טז)].

ולענין סדר המזמורים שנהנו לומר בשמחת בית השואבה, כתב היסוד ושורש העבודה (שם) שזמור מהפיוטים של ר"ה ויו"כ אין כאלוקינו ומממוריה תהילים וכיוצא בזה, ובטור עיר הקודש והמקדש (ח"ג פכ"ה סי"ח אות ט) כתב שהמנהג לומר ט"ו פרקי שיר המעלות. והגרי"ש קניבסקי (ארחות רבנו ח"ב עמ' רל) המתין להתחיל לאומרים רק כשהיה מנין. וראה בסידור אזור אליהו (סדר שמחת בית השואבה) מה עור נהג הגרי"א לומר בשמחת בית השואבה.

ולנגן בשמחת בית השואבה בכלי נגינה, הבאר היטב (סי' תקל"ד סוף ס"ק ה) כתב בשם שו"ת שער אפרים (סי' לו) שאסור, גזירה שמה יתכן בלי שיר בחול המועד. מאידך, השערי תשובה (שם ס"ק ה) הביא משו"ת שבת יעקב (ח"א סי' כה) שהקשה על השער אפרים וכתב שמוותר לנגן, והוסיף, שכן נעשה מעשה בפני חכמים וקנים ואין פוצה פה לאיסור. וכן כתב בשו"ת מנחת אלעזר (ח"א סי' כט) שכבר נהגו רבותינו הגאונים הקדושים לנגן בשמחת בית השואבה בכלי שיר בלי שום פקפוק בלל.

ולשלם למנגנים על עבודתם, דעת הגרש"ז אויערבך (שש"כ ח"ב פס"ו הע' קעט) שאף שאין לשלם על מלאכת חול המועד, יש ללמד זכות על כך שמשלמים להם, שכיון שאינם רוצים לנגן בחינם מותר לשלם להם לצורך שמחת בית השואבה, שהוא לצורך מצוה ויזכר שעושים כן לצורך השמחה בחג.

וגם בירושלים שגזרו שלא לנגן בכלי שיר, כתב בשו"ת תשובות והנהגות (ח"ה סי' רכ"א) שמי"מ מותר לנגן בשמחת בית השואבה, כיון שכל הגזירה היתה דוקא כשואין שהוא דבר המצוי כל השנה, ולא בחג הסוכות שמתכוונים לשמחת החג.

ולענין השתתפות האבל בשמחת בית השואבה, בספר פרי האדמה (ח"א הלכות לולב פי"ח דין יג) כתב שאף שכמה פוסקים אסרו לאבל להשתתף, אך כשהיה אבל הכריחוהו גדולי הדור להשתתף בשמחת בית השואבה ואפילו בריקודים, ולא היה יכול להשמט משם, מפני שהיה בזה משום אבלות בפרהסיא. והגשר החיים (ח"א פכ"ג סי' אות ז) כתב, שאבל יכול להשתתף באמירת שיר המעלות אבל לא בריקודים, וכן הורה הגרש"ז אויערבך (הלכות שלמה ראש השנה פי"ב ארחות הלכה הע' 12). ודעת הגרי"ש אלישיב (אשרי האיש ח"ג פכ"ז אות ב) שמוותר לו להשתתף דוקא בבית הכנסת שלו, אך לא ילך לבית הכנסת אחר. והגרי"ש וואזנר (חול המועד בהלכותו בדוספות לפי"ב סמ"ב) הורה שאם יש שם כלי זמר מותר לו להשתתף אבל לא לרקוד, ואם אין שם כלי זמר מותר לו גם לרקוד.

ובן חוץ לארץ הנמצא בארץ ישראל, וביום טוב שני רוצה להשתתף בשמחת בית השואבה, הורה הגרש"ז אויערבך (שם סי' ז) ובדבר הלכה אות ז) שמוותר לו להשתתף בריקודים של שמחת בית השואבה גם אם מנגנים שם בכלי זמר, ואף שאצלו זה יום טוב, שכיון שעושים כן לזכר שמחת בית השואבה שהיתה במקדש. אין זה בריקוד של תענוג שאסרו בשבת ויום טוב, אלא נחשב בריקוד של מצוה, ועוד שלבני ארץ ישראל המנגנים הוא היתר נגמור, ויש לצרף את דעת החכם צבי (סי' קסז) שכתב שבארץ ישראל גם בני חוץ לארץ נוהגים לעשות רק יום אחד יום טוב.

[משניב ס"ק ג]

כ"ן שלא אָמרוּ בְּרֵאשׁוֹן⁴.

1) ואם טעה ונטל לולב ביום הראשון שחל בשבת ובירך 'שהחיינו', כתב בשו"ת פרי הארץ (ח"ב סי' י) שלא יחזור לברך 'שהחיינו' ביום השני של סוכות. וביאר הכף החיים (סי' תרמ"א סי' יד) שאף שלא יצא ידי חובת נטילת לולב, מי"מ כיון שכבר בירך 'שהחיינו', לא גרע מבירך 'שהחיינו' בשעת עשיית הלולב [דהיינו בשעה שאוסרין שיצא ידי חובת הברכה. אכן, הגרצ"פ פראנק (מקראי קודש סוכות ח"ב סי' טו) כתב, שבאופן זה שנטל ביום הראשון שחל בשבת, יצא ידי חובת נטילת לולב מהתורה, וכיון שמהתורה כבר קיים מצות לולב, אינו צריך לחזור ולברך 'שהחיינו'.

[שעה"צ ס"ק ד]

לְשׁוֹטְלוֹ בַּיּוֹם ב'2) וכו', מִצְוָה בְּפִי עֲצֻמוֹ³, וְצִרְיָה עִינָה⁴.

2) כאן כתב בשם הפמ"ג שאם נטל את הלולב ולא בירך 'שהחיינו' שוב לא יוכל לברך, והעיר הדעת תורה (סי'ב) שהפמ"ג סותר את עצמו, שכן לעיל (סי' תרמ"א סי' א) כתב שיכול לברך.

3) ולענין ברכת 'שהחיינו' שמברכים בסוכה, שכתב השו"ע לעיל (סי' תרמ"א סי' א) שהברכה היא על קידוש היום ועל מצות סוכה, הסתפק הפמ"ג (אי"א שם סי' א) אם אכל בליל יום טוב ראשון בסוכה ולא בירך 'שהחיינו', ואחר כך אכל בביתו ובירך 'שהחיינו' על קדושת היום, האם כשיאכל אחר כך בסוכה יברך 'שהחיינו' על מצות הסוכה, וציון לסי' רכה. וביאר הבכורי יעקב (שם סי' ב) שכונות ספיקו של הפמ"ג האם דומה דיון זה לאכילת פרי חדש, שאם לא בירך על האכילה הראשונה יותר לא יכול לברך, אך הוסיף הבכורי יעקב, שלדעתו אין זה דומה לאכילת פרי חדש, שברכת 'שהחיינו' עליו היא על השמחה באכילה, וכיון שכבר אכל מהפרי כלתה השמחה ויותר לא יכול לברך עליו, אבל לענין סוכה מברך על שזכה לעשות מצוה שמתחדשת מזמן לזמן, וכיון שכל יום היא מצוה בפני עצמה שהרי מברכים כל יום 'לישב בסוכה', יכול גם לברך 'שהחיינו' על הסוכה אם לא בירך עליה בשיבתו הראשונה. והוסיף, שראוי לזה מברכת 'שהחיינו' על נטילת לולב, שאם לא בירך כשנטלו ביום הראשון, יכול לברך 'שהחיינו' כל שבעת הימים.

ובשו"ת להורות נתן (חיד" סי' מח) כתב, שנכון שבאופן זה שיוציא עצמו מספק ויקח פרי חדש או בגד חדש ויברך עליו ויסוכן בזה גם על מצות סוכה, אלא שאם אין לו פרי חדש, אם מברך אינו מפסיד.

4) כאן סיים בצריך עיון, אמנם במשניב לעיל (סי' תרמ"א סי' ג ק) וסי' תרנ"א סי' כט) כתב שאם נטל לולב ביום הראשון ולא בירך 'שהחיינו', יכול לברך כל שבעת הימים בשעת הנטילה. וראה מה שכתבנו לעיל (סי' תרמ"ד שם).

[משניב ס"ק ז]

בְּרֵקָה לְקִנְיָה וְלְעֶסְרִיָּה⁶.

6) ואם דילג רק על הפסוק 'ובחמשה עשר', כתב לעיל (סי' תרנ"ט סי' ד) שאין צריך לחזור. וראה עוד מה שכתב שם (סי' א ו-ה).

המשך במילואים עמוד 97

מילואים הלכות לולב סימן תרנ"ג תרס המשך מעמוד קודם

מצות הקפה, והוסיף הקף החיים (סי' ב) שאם יש לו שולחן (ולא בסא) יקף סביבו, כי נחשב כמו תיבה. וראה מה שכתבנו להלן (סי' ט).

הלכות לולב סימן תרסג המשך מעמוד קלג

אויערבך (יום טוב שני כהלכתו פי"ט סי' ג) שגם יכולים לעלות לתורה במנין של בני ארץ ישראל. ומטעם זה אף יכול אחד מהם לקרוא בתורה לבני ארץ ישראל (הליכות שלמה סוכות פ"ב דבר הלכה אות ג).
ובן ארץ ישראל הנמצא בחוץ לארץ בחול המועד, האם יכול גם לעלות לתורה עמהם, הורה הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה שם סי' ב) שלעליית ראשון או שלישי ישתולל שלא לעלות. כיון שלקריאת אלו הם קוראים פסוקי קרבנות של יום אחר, אבל לעלות לשני או רביעי יכול לעלות. כיון שהקריאה לעולים אלו שוה בארץ ישראל ובחוץ לארץ. ואם כבר קראו אותו לתורה לראשון או לשלישי, אם יכול ישתמש מלעלות, אבל אם אינו יכול להשתמש, יעלה לתורה עמהם, כיון שאפילו בימים שאינם ימי קריאה עבודו יכול בדיעבד לעלות, כיון שעיקר הקריאה והברכות נתקנו לכבוד הציבור, ולכן לא שייך בזה ברכה לבטלה, יכול גם להוציאם ידי חובת.

[משנ"ב סי' ו]

יכן בקפלה קרבנות המוספין⁸.

3) ואם טעה ואמר במוסף פסוקי קרבנות של יום אחר, כתב לעיל (סי' תפ"ח סי' יג) שאם נזכר קודם שסיים את הברכה, יתחיל שנית מפתוקי הקרבנות, ואם סיים את הברכה אינו צריך לחזור.

ואם אמר את היום הנכון, אך טעה ואמר בו את הקרבנות של יום אחר, כתב הפתחי תשובה (סי' א) שקודם שסיים את הברכה יחזור לומר את הקרבנות כראוי, ואם סיים את הברכה צריך עיון אם יחזור, שיתכן שבאן חמור יותר ממי שטעה ואמר יום אחר, כיון שבאותו היום שהזכיר אין מקריבים בו מספר קרבנות אלו.

ואם טעה ואמר בסוכות את פסוקי הקרבנות של פסח, כתב הועת תורה (סי' א) שלכאורה לא יצא ידי חובה ועליו לחזור, וסיים שעדיין צריך עיון. והחזיר (בירור הלכה תנינא סי' א) הורה לענין מי שהזכיר בפסח את הקרבנות של סוכות, שלא יצא ידי חובה.

ובן חוץ לארץ הנמצא בארץ ישראל בחול המועד, הורה הגרש"ז אויערבך (יום טוב שני כהלכתו פי"ט הע' לז) שיכול לשתמש כשייך בארץ ישראל, והוא הדין בבן ארץ ישראל הנמצא בחוץ לארץ, כיון שהתפילות שוות זו לזו, אלא שבני חוץ לארץ מוסיפים יום נוסף. ובתפילת לחם כתב שם, שיתפלל כל אחד כמנהגו.

סימן תרסג

סדר הפלת הל המועד

[משנ"ב סי' ג]

קפיקא דיומא¹.

1) ואם אין בבית הכנסת לוי, כתב בשו"ת הר עזי (אריח ח"א סי' טז) שאף בארץ ישראל שאין בה ספיקא דיומא וקוראין לכל העולים אותה קריאה, וכדלהלן בשו"ע, יכול אותו כהן לעלות שנית לתורה, ואף שחזרים על מה שכבר קראו לו, שמשום כבוד הציבור התורה מותר לעשות כן. וכן כתב בשו"ת אמרי ישר (ח"ב סי' ט אות ג) לענין הקריאה של ראש חודש, שלדעת השו"ע לעיל (סי' תכ"ג סי' ב) חזרים לקריאה ללוי פסוק אחד ממה שקראו גם לכהן. מאידך, בתורת חיים (ספר, סי' קלו סי' יג) הסתפק בזה לענין ראש חודש, וכתב שמוטב שהכהן יצא מבית הכנסת ולא יעלה לתורה כלל. וכן כתב הפנ"ש היה (מרגליות, סי' קלה סי' ח) לענין ראש חודש ולענין חול המועד סוכות.

[משנ"ב סי' ה]

בסימן קל"ו במשנה ברורה סעיף קטן י"א².

2) שכתב שם, לגבי היום הראשון של חול המועד [בחוץ לארץ, שהוא היום השלישי של סוכות] שחל בשבת שצריך לקרוא בו למפסיר וזבוח השני וזבוח השלישי, אם קראו לו רק וזבוח השני, כיון שבזמננו בקיאים בקביעות החודשים, הרי זה נחשב כמו שלא קראו לו כלל מחובת היום, וצריך לחזור ולקרוא עם הברכות, אבל אם קראו רק וזבוח השלישי ולא וזבוח השני, חזרים לקרוא את הפסוקים שהחזירו בלי ברכות.

ואם ביום הראשון של חול המועד [שחל בחול, בחוץ לארץ] קרא לעולה לרביעי רק וזבוח השני, כתב בשו"ע לעיל (שם סי' ח) שיעצו ידי חובה, כיון שללוי כבר קראו וזבוח השלישי.

ובני חוץ לארץ הנמצאים בארץ ישראל בחול המועד ואינם עושים מנין לעצמם, כתב בספר אהלך באמיתך (לנריב שטרן, פמ"ח סי' ט) שיוצאים ידי חובה בקריאה של בני ארץ ישראל, ואינם צריכים לקרוא לעצמם כסדר הקריאה של בני חו"ל, ואף שהם עשרה מבני חו"ל, כיון שעיקר הקריאה שוה לבני חו"ל ולבני ארץ ישראל. והוסיף הגרש"ז

הלכות לולב סימן תרסג תרסד המשך מעמוד 266

ובמה שכתבנו במשנ"ב שם.

[משנ"ב סי' יא]

גווקלים צרכה ביום³.

3) ומנהג נטילת הערבה, כתב בספר מנהגים דק"ק ורמישא (סי' רפ"א) שהוא נהוג בכל בני הבית גדול קטן וזכר ונקבה, וגם ילדים קטנים שעדיין לא הגיעו לחינוך, דעת הגר"ח קניבסקי (ארבעת המינים כהלכתם פי"ה הע' 31) שנהגו ליטלה.

שנהגו שלא להקנין דם בכל ערב יום טוב, וכתב במשנ"ב שם (סי' ק לח) שיש מתירים להניח כוסות רוח, חוץ מהושענא רבה שהוא יום הדין, וערב שבעות. וכן בלילה שלפני ערב יום טוב מותר להקנין דם, חוץ מליל הושענא רבה.

[משנ"ב סי' יז]

דמקריבים שבע פקמים⁴.

4) ובמנהגים הדוגמים בעת ההקפות, ראה שו"ע לעיל (סי' תרס"א)

